

УДК 881.111'42 : 659 (043.5)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/62-1-23>

Надія ВАСИЛЬЄВА,
orcid.org/0000-0002-7926-3334
кандидат філологічних наук,
доцент б.в.з. кафедри англійської філології
Чорноморського національного університету імені Петра Могили
(Миколаїв, Україна) nadezhdavasylieva@gmail.com

ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНІ РИСИ МЕМІВ ПРО ВІЙНУ В УКРАЇНІ

Сучасні способи ведення комунікації онлайн обумовили значне поширення мемів у соціальних мережах “Twitter”, “Instagram”, “TikTok”, “WhatsApp”, “Facebook” тощо, звідки останні поширюються серед комунікаторів. З позиції лінгвістичної науки, мем – складне, неоднозначне для інтерпретації, гомогенне за структурою мовно-культурне явище сьогодення, котре почало привертати увагу мовознавців нещодавно. Деякі лінгвістичні аспекти цього питання вже висвітлено публікаціями закордонних та вітчизняних науковців, проте подібним науковим пошукам бракує комплексності та уніфікованості підходу. Фрагментарне вивчення та значна лінгвістично-культурна перспектива для аналізу цього феномену формують актуальність цієї наукової розвідки. Мета статті полягає у виділенні прагмалінгвістичних рис нагальних мемів про війну, в яких акумулюється осмислення українцями трагічних реалій сьогодення та консолідується прагнення до перемоги й встановлення миру. Здійснений аналіз вибірки мемів дозволив констатувати, що меми, зокрема креолізовані меми, – складні для інтерпретації одиниці інформації, для правильної інтерпретації котрих варто залучати ширше соціально-культурне тло. Попри візуально просту структуру, меми характеризуються значною наповненістю інформацією, що подається у компактному вигляді. Меми як елементи інтернет-спілкування ідеально гармонізують з індивідуальними потребами мовців, є гнучкими та адаптивними. А в умовах війни вони стають одним зі способів «проживання» стресових і травматичних ситуацій та адаптації до нових реалій буття. Саме тому у ході повномасштабної війни в Україні щодня з'являються нові меми присвячені злободенним темам, якими українці виражають переживання та страхи.

Ключові слова: війна, мова інтернет-спілкування, мем, креолізований мем, прагмалінгвістичні особливості.

Nadiia VASYLIEVA,
orcid.org/0000-0002-7926-3334
Ph.D. in Philology,
Associate Professor at the English Philology Department
Petro Mohyla Black Sea National University
(Mykolaiv, Ukraine) nadezhdavasylieva@gmail.com

PRAGMALINGUISTIC FEATURES OF MEMES ABOUT WAR IN UKRAINE

Modern ways of communication online have caused substantial spread of memes within Twitter, Instagram, TikTok, WhatsApp, Facebook from where they widespread amid communicators. A meme is a sophisticated, confusing for understanding, structurally homogeneous linguistic and cultural phenomenon of modernity that has been studied by the learned relatively recently. Certain aspects of the issue have been covered already in Ukrainian and foreign scientific works. However, such investigations lack an integrated and standardized approach. Fragmentary nature of investigations as well as linguistic and cultural perspectives for memes analyzing contribute to the actuality of the article. The aim of work lies in the analysis of pragmalinguistic features of war memes that represent an accumulated understanding of tragic realia by the Ukrainians and their consolidated aspiration to gain victory and establish peace in the country. The conducted analysis of an illustrative sample of memes and creolized memes in particular let conclude that the latter ones are complex interpretation units of information; a wide social and cultural background is required for correct understanding of the memes. Despite visual simplicity, they are characterized by significant fullness of information and compactness at the same time. Being the elements of Internet communication, they ideally harmonize with individual necessities of interlocutors as they are flexible and adaptable. Thus, memes become one of the ways of enduring stressful and traumatized experience by people during the war and adapting to new realia. And, therefore, new memes dedicated to urgent themes at the time of the full-scale war appear via which the Ukrainians express their anxieties and fears.

Key words: war, Internet communication language, meme, creolized meme, pragmalinguistic features.

...Щоб не плакати, я сміялась.
Леся Українка «Як дитиною, бувало...»

Постановка проблеми. Гумор – відомий спосіб захисту, котрим люди здавна послуговуються у складних чи стресових ситуаціях. Помічено, що за допомогою гумору рівень напруги та тривоги зменшується, а ставлення до проблеми – змінюється. Недивно, що його повсякчасно застосовують, аби відірватися від гнітючої ситуації чи безпосередньо уникнути складних емоцій, котрі вона викликає чи з якими асоціюється. На жаль, трагічних подій від 24 лютого 2022 року в історії незалежної України значно побільшало – розпочалась повномасштабна війна, яка зруйнувала та покалічила життя багатьох громадян. Для того, щоб впоратись із новими шокуючими реаліями, осмислити безперервний потік інформації та моторошних новин і хоч якоюсь мірою «привичаїтись» до них, українці звертаються до гумору як механізму самозахисту та дистанціювання від болю і страхів, вербалізуючи та «опредметнюючи» реальність за допомогою жартів, кумедних пісень, дотепних відео і дописів у соціальних мережах та мемів на тему війни. Так, спостерігається позитивна тенденція у створенні україномовного життєствердного контенту в мережі «Інтернет».

Аналіз досліджень. Відомо, що сучасні способи ведення комунікації онлайн обумовили значне поширення мемів у соціальних мережах “Twitter”, “Instagram”, “TikTok”, “WhatsApp”, “Facebook” та інших, звідки останні поширюються серед комунікаторів. З позиції лінгвістичної науки, мем – складне, неоднозначне для інтерпретації, гомогенне за структурою мовно-культурне явище сьогодення, котре почало привертати увагу мовознавців порівняно нещодавно. Деякі лінгвістичні аспекти цього питання вже висвітлено публікаціями зарубіжних та вітчизняних науковців: О. І. Черніковою (лінгвістичні особливості мемів), В. Ю. Неклесовою (меми з позиції ономастики), А. С. Піддубним (нюанси перекладу мемів), К. В. Соколовою (мем як спосіб комунікації), Ж. З. Денисюк (інтернет-меми як засіб постфольклорної творчості), О. І. Дзюбіною (проблема класифікації інтернет-мемів), Т. W. Deason (мем як знакова одиниця), J. Gleick, A. McNamara, C. S. Peirce, Kostadinovska-Stojchevska V., Shalevska E. (мем як одиниця інформації). Проте подібним науковим пошукам наразі бракує комплексності та уніфікованості підходу. Саме лакунарний стан вивченості та лінгвістично-культурний потенціал для аналізу цього феномену формують **актуальність** нашої наукової розвідки.

Метою представленої праці є аналіз прагмалінгвістичних рис злободенних мемів про війну, в котрих акумулюється осмислення українців реалій сьогодення та консолідується прагнення до перемоги й миру. Матеріал дослідження, меми, було дібрано із мережі Facebook (зокрема, із групи «Особливості бойових дій») та ті приклади, котрі знаходяться у вільному доступі на теренах інтернету.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи дефініції поняття мем, звернемось до словникової статті *Merriam-Webster Dictionary*, яка містить обґрунтоване визначення: 1) забавна чи цікава річ (на кшталт підписаного малюнку або відео) або низка речей, котрі широко розповсюджуються онлайн за допомогою соціальних мереж; 2) якась ідея, думка, стиль, що поширюється поміж людьми у межах однієї культури¹ (*Merriam-Webster Dictionary*). Історично ж, авторство терміна належить англійському еволюційному біологу та значному популяризатору науки у ХХ столітті Річарду Докінсу у праці «*Egoïstичний ген*» (1976 р.), котрий пояснив вищезгадане поняття як одиницю культурної передачі інформації. Цікаво, що спочатку автор назвав це явище *mimeme* «мімемою», похідним від грецького терміну *mimesis* «мімезис» (або мімікрія, наслідування, імітація), але згодом все ж зупинився на односкладовому слові «мем», більш співзвучному до лексеми «ген». За міркуванням науковця, яскравими прикладами мемів є навіть особливості фольклору, музики, національних костюмів, менталітету, релігії тощо; іншими словами, мем є своєрідним «геном» культури певного народу, що синтезує та передає унікальні риси культури та стилю життя людей від покоління до покоління. Проте із плином часу цей самий термін став позначати зовсім інше: «... важливе для базового розуміння цифрової культури сьогодення; культурний цифровий артефакт свого роду, що отримує нові значення та функції, оскільки він швидко стає, мейнстрімом, все більше й більше з кожним днем» (Kostadinovska-Stojchevska, Shalevska, 2018).

Сучасна дефініція поняття «мем» була запропонована дослідником Патріком Девідсоном в есе «*Мова Інтернет-мемів*» (2009 р.): «Інтернет-мем це фрагмент культури, як правило жарт, що набуває впливу за допомогою мережевого поширення» (Kostadinovska-Stojchevska, Shalevska, 2018). Тобто, узагальнимо, мем – одиниця віртуальної інформації, котра є вільною для поширення або

¹ Тут і далі авторський переклад з англійської мови Н.В.

зміни та не має одного автора, а твориться, відтворюється та регенерується користувачами мережі «Інтернет» колективно.

За міркуваннями македонських учених Б. Костадиновскої-Стойчевскої та Е. Шалевскої, мем постає невіддільним елементом інтернет-культури сьогодення, представленим у жартівливо-грайливій формі за допомогою комбінації зображення та тексту або лише зображення, що поширюється шляхом копіювання користувачами соціальних мереж та зазнає певних трансформацій під час таких «мандрівок» (Kostadinovska-Stojchevska, Shalevska, 2018). Очевидно, що мему є «вмістилищами» інтертекстуальності та акумулюють значний масив інформації за простою, на перший погляд, лаконічною формою. Нам імпонує думка дослідниць і розуміємо мем як своєрідне гіперпосилання щодо назрілих питань культурного життя, політики, релігії, економіки, екології певного регіону чи країни в цілому або ж окремої професії, галузі. Усвідомлення цих прихованих посилань у вербальній частині та графічний компонент мему (до речі, не завжди належної якості) є важливим для його правильного сприйняття, інтерпретації та подальшого відтворення.

Показово, що мему нібито «націлені» на користувачів мережі «Інтернет» певного віку, зокрема молодь, котра здатна їх із легкістю декодувати, адже вони містять особливий вокабуляр не завжди зрозумілий літнім людям: сленгізми; жаргонізми; скорочення; неологізми; діалектизми; стилістично знижену лексику; навмисне або мимовільне допущення орфографічних, граматичних чи синтаксичних огріхів і неточностей; цитати; афоризми тощо. З цього приводу американська дослідниця Г. МакКалох зазначає, що завдяки інтернету люди відчувають себе соціально об'єднаними, нібито належать до спільної групи, котра має подібний уклад у житті та спільне соціально-культурне тло (McCulloch, 2019).

Співзвучною думкою поділився науковець Б. Блейк. Цікаво, що гумор віддзеркалює культуру і суспільство, котре його продукує. Якщо гумор є дотепним та правильно інтерпретованим – немає гарантії, що він буде зрозумілим кожному (Blake, 2007); це вказує на індивідуальні вподобання та посилює значимість суб'єктивності, коли йдеться про будь-які гумористичні продукти. А тому, чи вважається певний мем смішним, кумедним і співвіднесеним із явищем реальності, залежить не лише від його змісту, а й передусім – аудиторії та її готовності до правильного трактування та подальшого відтворення за допомогою соціальних мереж.

Попри значну увагу до дослідження цього феномену мови і культури, наразі все ще немає однозначного алгоритму для його аналізу у лінгвістичній науці, хоча певні аспекти інтернет-мему було виявлено, зокрема:

- його повторюваність або «вірусність», яка виявляється у тому, що кожен наступний новостворений мем є похідним від мему-першоджерела;

- текстова складова мему представлена досить лаконічно та синтаксично просто, що спрощує сприйняття реципієнтами, а візуальна частина – привертає увагу користувачів, нібито «заохочуючи» до створення нових мемів, використовуючи необхідний існуючий шаблон (Kostadinovska-Stojchevska, Shalevska, 2018: 161).

Дослідники К. Д. Соседко (Соседко, 2022), О. І. Дзюбіна (Дзюбіна, 2006) класифікують мему на категорії: текстові; мему-зображення; відео-мему. Зрозуміло, що всі зазначені групи фокусують увагу користувачів мережі на одному аспекті – тексті, зображенні чи відео. Проаналізувавши наукові доробки мовознавців, зазначимо, що існують також такі мему, в яких уся вищезазначена інформація поєднується, утворюючи креолізований текст. Тобто, креолізовані тексти-мему – сформовані завдяки симбіозу словесних, візуальних та аудіальних / фонічних даних (показово, що реципієнти мають подібну звукову асоціацію, пов'язану із певним мемом: пісню, мелодію, цитату із фільму, мультфільму тощо) (Денисюк, 2017).

Проаналізуємо прагмалінгвістичні риси мемів, в яких репрезентовано українські реалії війни, послуговуючись розробленими класифікаціями мемів О. І. Дзюбіної та К. Д. Соседко. Під прагмалінгвістичними особливостями, услід за Ф. С. Бацевичем² (Бацевич, 2004: 47), розуміємо «правила виведення непрямих смислів, перлокутивні ефекти, типи мовленнєвого реагування».

Для візуальних мемів важливими є композиція та кольорова палітра, в яких вони репрезентуються аудиторії, адже саме таким чином користувачі інтернет-спільнот отримують та передають інформацію один одному. Помічено, що серед найбільш затребуваних є мему-зображення українських письменників, котрі втілюють силу незламності духу українського народу (наприклад, малюнок вище, на якому репрезентоване сучасне бачення

² Крім зазначеного, лінгвістична прагматика вивчає аспекти пов'язані із суб'єктом мовлення (ілокутивні, мовленнєві тактики, правила ведення діалогу, референцію мовця, прагматичні пресупозиції, емпатію), адресатом мовлення, стосунки між учасниками спілкування, ситуації спілкування (інтерпретація дійсних знаків, впливи мовленнєвої ситуації на тематику спілкування).

Приклади мемів-зображень

Т. Г. Шевченка в образі брутального байкера на тлі пам'ятника самому собі; прикметно, що передня частина зображення мему містить візерунки української народної вишивки).

Вартим уваги є мем із зображенням пса-сапера ДСНС із Чернігова, який став символом сміливості та відданості країні під час війни. Собака – на фоні українського прапора³ постає досить красномовним символом для кожного українця. Незвичною, здається, і поза героя, антропоморфного пса⁴: він стоїть на задніх лапах, передні ж – підняті догори дещо навкис відносно голови (його лапи уподібнюються до людських рук). Антропоморфізм при зображенні Патрона свідчить, що ця тварина сприймається як істота наділена інтелектуальними та фізичними властивостями подібними до людських.

³ Пес породи джек-рассел-тер'єр, Патрон, був нагороджений медаллю «За віддану службу» президентом України В. О. Зеленським у травні 2022 року. Доробок чотирилапого сапера та його господаря майора М. Ільєва нараховує сотні снарядів. Наразі крім піротехнічної служби пес бере активну участь у веденні роз'яснювальної роботи з протимінної безпеки.

⁴ Даб рух (dab, dabbing) – танцювальний рух, при якому людина ховає своє обличчя під зігнутим ліктем та одночасно підіймає другу руку. Даб походить з американської хіп-хоп культури. Цей жест набув популярності в країнах Європи завдяки спортсменам та блогерам, котрі часто його використовували. Даб рух втілює внутрішній стан людини, яка задоволена собою та вчинками, тобто, даб показують, коли наголошують на власному успіхові. Очевидно, на малюнку пес Патрон виконує танець перемоги.

Наступний мем містить фотошоп одного із кадрів фільму «Нестримні» (2010)⁵, де до когорти головних героїв було додано президента України у повній амуніції, нібито готового до бою. Такий мем символізує прагнення до боротьби з ворогом та рішучість нашої держави, яку підтримують та допомагають у всьому світі.

Символічним є також вищеподаний мем, на якому корабель, подібно до відомого «Титаніка», але із латинською літерою «Z» та триколом, що уособлює країну-агресора, на повних парах прямує до айсберга. Цікаво, що айсберг зображено жовто-блакитним, а його форма нагадує географічні обриси України на мапі світу. Добір кольорів не є випадковим. Фінал історії корабля «Титанік» – відомий усім, а за аналогією і цей Z-корабель зазнає краху, зіткнувшись із брилою льоду, що ховається у водах. Подібно до того як моряки недооцінили ситуацію із небезпекою зіткнення з айсбергами у водах Атлантики, так і росія, сподіваючись на блискавичну перемогу, – наразилася на опір і міцність духу українського народу.

Розглянемо декілька текстових мемів, звернувши увагу на їх лінгвістичні та екстралінгвіс-

⁵ Бойовик «Нестримні» (режисера С. Сталлоне) став популярним ще навіть на етапі зйомок, оскільки головні ролі там грають кіно-ікони 1980-1990 років: С. Сталлоне, А. Шварцнегер, Е. Робертс, Д. Лундгрін, Дж. Лі, Дж. Стей-тем та інші. Цікаво, що за сюжетом протагоністи – найманці, котрі виконують різні завдання, зокрема, рятують заручників і повалюють диктатуру.

Общество нудних престарелых міза...

Після того, як цигани дізналися, що в танку 1000 коней, його вже не можна було врятувати

14,5K 13:59

Рівні відчаю кремля:
1. Кидають в бій кадрових військових
2. Кидають в бій мобілізованих мужичків в шльопанцях з окупованих територій
3. Кидають в бій Януковича

Росіяни думали, що йдуть на нашу землю. Але ж ми їм тисячі разів казали, що не «на», а «в».

так, перелік питань, щоб визначити рашиста:

- коли режуть воли?
- що роблять мертві бджоли?
- які в нас олені-олені?
- де найближче відділення монобанку?

Приклади текстових мемів

тичні (позамовні) особливості, а також прагматичні інтенції використання в соціальних мережах.

Наведені вище текстові мемів є дописами, що стали «вірусними» у мережі, оскільки вербалізують кумедні ситуації, пов'язані з війною:

1) перший поданий мем стосується випадку, коли представники ромської національності поцупили російський танк;

2) другий – так званий алгоритм дій російського військового керівництва до залучення спочатку кадрових спеціалістів, а потім вже непідготовлених мобілізованих цивільних для ведення війни без належного умундирування (подекуди навіть у капцях), і фінальний штрих – введення президента-втікача В. Януковича;

3) третій – перелік питань (з української літератури, музики, реалій життя), на які кожен пересічний українець дасть відповідь без вагань; так званий, «лікбез» по-українськи;

4) четвертий – гра слів «нового рівня» із використанням прийменників «на» та «в», які неправильно вживаються росіянами на позначення перебування в Україні: «не на землю, а в землю», що є евфемізмом до лексеми «помирати».

Щодо лінгвістичних особливостей дібраного вище ілюстративного матеріалу, у ході аналізу було помічено недотримання правил пунктуації (зокрема, відсутність крапки в кінці речення); використання неполіткоректної лексики «цигани» замість роми; використання нечистої мови – українсько-російського суржику (наприклад, «мужичкі в шльопанцях», запитальне слово «що» замість лексеми «що»); застосування лексем-новотворів («рашист»⁶ – евфемізм на позначення російських солдатів та тих, хто підтримує політику втор-

⁶ Під терміном «рашизм» розуміється синонім до поняття «російський фашизм» або «фашистські методи», застосовані терористами в Україні під час ведення війни.

гнення у суверенну українську державу); уживання стилістичних прийомів: (метонімія «в танку 1000 коней», алогізм «кидають в бій Януковича», злиття прийменників «не 'на', а 'в'», риторичне запитання «коли режуть воли?»).

Позамовні (невербальні) особливості стосуються того, з якою інтонацією і гучністю комунікатор читатиме вербальну частину мему, які паузи робитиме, які лексеми наголошуватиме. Прикметно, що у мемі із запитаннями на визначення потенційного «рашиста» україномовний мовець по-різному наголошуватиме лексеми «олені-олені», подібно до того, як виконавець гурту ТІК співає цей рядок з однойменної пісні.

Щодо креолізованих інтернет-мемів, услід за міркуваннями О. І. Дзюбіної, зазначимо, що для них притаманна смислова гомогенна система, в рамках котрої вирізняють різні структурні рівні – вербальний, візуальний і музично-звуковий; такі мемів функціонують як диспенсери мовного матеріалу в соціальних мережах. Саме креолізовані мемів подекуди стають підґрунтям для появи впізнаваної фрази, що згодом трансформується у текстовий мем (Дзюбіна, 2016: 16).

Розглянемо декілька яскравих прикладів креолізованих мемів. Приміром, вербальна частина поданого далі мему «Перший із них має досвід у військовій галузі. Другий – міністр росії. І той, і той має господаря.» неабияк гармонізує із дібраним візуальним компонентом – фотографіями вже згаданого собаки-сапера та російського генерала С. Шойгу із красномовним поглядом. Поєднання такої вербальної та графічної інформації створює комічний ефект.

До прикладу креолізованого мему – малюнок з усім відомого на пострадянському просторі мультиплікаційного фільму «Жив-був пес» (1982 р.), створеного за мотивами української народної казки «Сірко». Відомо, що за сюжетом головні герої мультфільму Пес та Вовк стали товаришами по нещастю. Авторі мему використали просторічне запитання «Шо, опята?»⁷ як реакцію на словосполучення «Повітряна тривога», нібито промовлене Псом. Здивований вираз антропоморфної морди Вовка та сумний погляд Пса, укупі

⁷ Цікаво, що фраза «Шо, опята?» асоціюється у комунікаторів із акустичними особливостями голосу відомого актора Армена Джигарханяна, який оживив мультиплікаційний образ Вовка. Таким чином, представлений креолізований мем «працює» не лише завдяки візуальній та вербальній інформації, а й аудіальній також.

Перший із них має досвід у військовій галузі. Другий – міністр оборони росії. І той, і той, має господаря.

Приклади креолізованих мемів

із вербальним елементом креолізованого мему, формують сарказм, націлений на гостру критику терористичних дій щодо цивільного населення з боку країни-агресора.

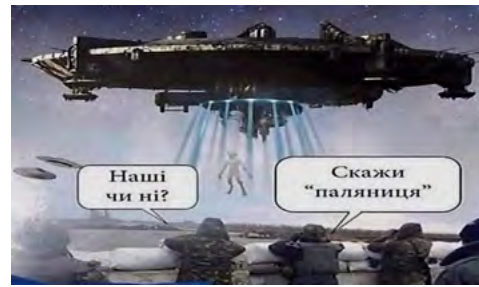
Наступний мем представлений світлиною коваля Вакули й чорта, кадр радянського фільму «Ніч перед Різдом» (1951 р.) за однойменною повістю Миколи Гоголя, та фразою «У козаків першим дроном був чорт». Комічний ефект досягається завдяки доречному поєднанню вербальної та графічної інформації (серйозний сконцентрований погляд Вакули та нещасний, сумний – у представника потойбіччя). Крім цього, автори мему вдало порівнюють уміння керувати безпілотним літальним апаратом українськими воїнами та тим, як герой фільму осідлав чорта, щоб досягнути поставленої мети.

Останній дібраний мем представлений фотографіями та репліками Олексія Арестовича, так званого військового експерта, відомої медійної особи на теренах України, та Олафа Шольца – канцлера Німеччини, котрий обіцяв надати військову підтримку Україні у російсько-українському протистоянні. Відомо, що саме О. Арестович прогнозував короточасний перебіг війни (2–3 тижні), налаштовуючи українців на швидку перемогу. Комічність зображеного поля-

гає у тому, що начебто він досить фамільярно звертається до канцлера: «Шольц, де наша зброя?», отримуючи відповідь: «Буде за 2–3 тижні!». Прикметними є вирази обличчя та жести політиків: підозрілий погляд О. Арестовича та напружений – О. Шольца. Крім того, права рука німецького канцлера піднята і стиснута у кулаці (подібно до відомого жесту під назвою «Рот Фронт»⁸, за допомогою котрого демонструється солідарність та підтримка).

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що інтернет-спілкування характеризується ефективністю, відносною простотою змісту повідомлень та значною наповненістю інформацією, що надається у компактному вигляді. Комунікатори онлайн надають перевагу використанню скорочень, аббревіатур, емотиконів, багатозначних лексем, сталим фразам, котрі можна з легкістю вживати у різних ситуаціях мовлення, доповнюючи візуальною репрезентацією емоційного стану мовців (за допомогою GIF зображень, динамічних зображень, відео, аудіо тощо). Меми як елементи такого формату спілкування ідеально гармонізують з індивідуальними потребами мовців, є гнуч-

⁸ Жест «Рот Фронт» – символ боротьби з фашизмом; відоме інтернаціональне привітання.

Мемі-реакції на астрофізичні явища, які спостерігали українці у квітні 2023 року

кими та адаптивними, нібито, підлаштовуючись до кожної ситуації окремо. А в умовах війни вони стають одним зі способів «проживання» стресових і травматичних ситуацій. Саме тому у ході повномасштабної війни в Україні з'являється велика кількість мемів на злободенні теми (ракетні обстріли, ядерна зброя, мародерство, корупція, підвищення цін, відключення світла, можливий апокаліпсис і прибуття НЛО тощо) за допомогою яких українці виражають власні переживання та страхи. До прикладу, нещодавно українці мали можливість стати свідками астрофізичних явищ, які відразу знайшли віддзеркалення у творенні нових мемів, що свідчить про миттєву реакцію і неабиякий креативний потенціал користувачів мережі. Прикметно, що автори поданих нижче мемів відразу пов'язали ці події із космічним вторгненням та війною в Україні, що зараз триває.

Отже, опрацювавши дібраний ілюстративний матеріал було з'ясовано, що мем є складною для інтерпретації одиницею інформації, оскільки для повного його трактування потрібно врахувати

лінгвістичний і паралінгвістичний компоненти разом, залучаючи широкий соціально-культурний контекст. Зокрема, аналізуючи фотознімки, ми звертались до *паралінгвістики*, яка фокусується на вивченні невербальних засобів у поєднанні із вербальними, що укупі формують мовленнєве повідомлення.

Прикметно, що у мемах, подібно до гумору, не лише транслюється інформація щодо реалій навколишнього життя, а й одночасно закладено низку прагматичних інтенцій: розважальну (тішить та веселить), комунікативну (згуртовує співрозмовників в інтернеті навколо актуальної проблеми, яку комічно репрезентовано), соціальну (меми мають культурний колорит, передають національну своєрідність, ідентичність), катарсису (іронізування над собою, що допомагає оговтатись від переживань, стресів), творчу (меми – результат колективної інтернет-креативності), саморегулятивну (здатність комунікатора віддалитись від проблеми або змінити власне ставлення до неї) (Нау, 2001).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2004. 342 с.
2. Денисюк Ж.З. Інтернет-меми як засіб постфольклорної комунікації. *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. № 2. 2017. С. 29–35.
3. Дзюбіна О. І. Класифікація, структура та функціонування інтернет-мемів в соціальних мережах Twitter та Facebook. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/2/90.pdf>. (дата звернення: 15.04.2023.).
4. Лінгвістична прагматика. Енциклопедія Сучасної України. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. 2016. URL: <https://esu.com.ua/article-55505>. (дата звернення: 10.04.2023.).
5. Соколова К. В. Мемі як засіб комунікації в Інтернет-середовищі. *Гуманітарний часопис: Збірник наукових праць*. Харків : ХАІ, 2012. № 1. С. 118–123.

6. Соседко К. Д. Интернет-мем як інтелектуальний продукт колективної творчості інтернет-користувачів. *Інтегровані комунікації*. К., 2022. № 8. С. 117–122.
7. Чернікова О. І. Вербальний мем: лінгвістичний аспект. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. (Вип. 51). 2015. С. 354–356.
8. Blackmore S. *The meme machine*. Oxford : Oxford University Press, 1999. 258 p.
9. Blake B. 2007. *Playing with Words. Humour in the English language*. London: Equinox. 192 p.
10. Chick G. *The units of culture*. Access mode: URL: <http://www.personal.psu.edu/gec7/Units.pdf>. (дата звернення: 15.03.2023).
11. Dawkins R. *The selfish gene*. Oxford: Oxford University Press, 2006. 360 p.
12. Deacon T. W. Memes as signs. *The semiotic review of books*. Vol. 10 (3). Access mode: URL: <http://projects.chass.utoronto.ca/semiotics/srb/10-3edit.html>. (дата звернення: 11.04.2023).
13. Gleick J. What defines a meme? *Smithsonian magazine*. 2011. Access mode: URL: <http://www.smithsonianmag.com/arts-culture/what-defines-a-meme-1904778/?no-ist=&c=y%3Fno-ist&page=2>. (дата звернення: 03.02.2023).
14. Hay J. The pragmatics of humor support. *HUMOR: International Journal of Humor Research*. 2001. 14 (1). P. 55–82.
15. Kostadinovska-Stojchevska B., Shalevska E. Internet memes and their socio-linguistic features. *European Journal of Literature, Language and Linguistics Studies*. 2018. Volume 2. Issue 4. P. 158–169.
16. Merriam Webster Dictionary. Access mode: URL: <https://www.merriam-webster.com/>. (дата звернення: 03.02.2023).
17. McNamara A. Can we measure memes? *Frontiers in evolutionary neuroscience*. Vol. 3. 2011. Access mode: URL: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3118481>. (дата звернення: 09.04.2023).
18. Peirce C. S. *Collected papers of Charles Sanders Peirce (8 Volumes)*. Cambridge, MA : Harvard University Press, 193–58. Vol. 2. P. 227.

REFERENCES

1. Batsevych F. (2004) *Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky: pidruchnyk*. [The fundamentals of communicative linguistics: textbook]. Kyiv : Akademiia 342 s. [in Ukrainian].
2. Denysiuk Zh. (2017) Internet-memy yak zasib postfolklornoї komunikatsii. [Internet memes as a means of postfolklore communication] *Visnyk natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. The bulletin of national academy of governing personnel of culture and art. № 2. S. 29–35. [in Ukrainian].
3. Dziubina O. (2016) *Klasyfikatsiia, struktura ta funktsionuvannia internet-memiv v sotsialnykh merezhakh Twitter ta Facebook* [The classification, structure, and function of internet memes in Twitter and Facebook] *Molodyi vchenyi*. The young scientist. URL: <http://molodyvchenyi.in.ua/files/journal/2016/2/90.pdf>. [in Ukrainian].
4. *Linhvistychna prahmatyka*. *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy*. [Linguistic pragmatics. The encyclopedia of modern Ukraine]. (2016). URL: <https://esu.com.ua/article-55505> [in Ukrainian].
5. Sokolova K. (2012) *Memy yak zasib komunikatsii v Internet-seredovyshchi*. [Memes as a means of Internet communication] *Humanitarnyi chasopys: Zbirnyk naukovykh prats*. Humanitarian journal: the collection of scientific works. № 1. S. 118–123. [in Ukrainian].
6. Sosiedko K. (2022) *Internet-mem yak intelektualnyi produkt kolektyvnoi tvorchosti internet-korystuvachiv* [Internet memes as an intellectual product of the Internet users' collective creativity] *Intehrovani komunikatsii*. – The integrated communication. № 8. S. 117–122. [in Ukrainian].
7. Chernikova O. (2015) *Verbalnyi mem: linhvistychnyi aspekt*. [The verbal meme: linguistic aspect] *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"*. Serii "Filolohichna". The scientific bulletin of National university "Ostroh academy". Philological edition, 51. S. 354–356. [in Ukrainian].
8. Blackmore S. (1999) *The meme machine*. Oxford : Oxford University Press. 258 p.
9. Blake B. (2007) *Playing with Words. Humour in the English language*. London: Equinox. 192 p.
10. Chick G. (2009) *The units of culture*. URL: <http://www.personal.psu.edu/gec7/Units.pdf>.
11. Dawkins R. (2006) *The selfish gene*. Oxford: Oxford University Press. 360 p.
12. Deacon T. (2009) *Memes as signs*. *The semiotic review of books*. Vol. 10 (3). URL: <http://projects.chass.utoronto.ca/semiotics/srb/10-3edit.html>.
13. Gleick J. (2011) *What defines a meme?* *Smithsonian magazine*. URL: <http://www.smithsonianmag.com/arts-culture/what-defines-a-meme-1904778/?no-ist=&c=y%3Fno-ist&page=2>.
14. Hay J. (2001). *The pragmatics of humor support*. *HUMOR: International Journal of Humor Research*. 14 (1). P. 55–82.
15. Kostadinovska-Stojchevska B., Shalevska E. (2018) *Internet memes and their socio-linguistic features*. *European Journal of Literature, Language and Linguistics Studies*. Volume 2. Issue 4. P. 158–169.
16. Merriam Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/>.
17. McNamara A. (2011) *Can we measure memes?* *Frontiers in evolutionary neuroscience*. Vol. 3. URL: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3118481>.
18. Peirce C. (1958) *Collected papers of Charles Sanders Peirce (8 Volumes)*. Cambridge, MA : Harvard University Press. Vol. 2. 227 p.